

2/2017

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 2
• **OIKEUSTAPAUKSET** • Korkein oikeus 3 • Korkein hallinto-oikeus 4

Tämän liitteen ovat tuottaneet yhteistyössä Suomen Lakimiesliitto ja Suomen Asianajaliitto. Liitteen on toimittanut Alma Talentin Suomen Laki -toimitus. Momenttiin on koottu yhteenvedo tärkeimmistä lainsäädäntötoimista ja oikeustapauksista.

➔ VAHVISTETUT LAIT

● Laki eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä (17/2017)

HE 109/2016

LaVM 14/2016

EV 163/2016

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 655/2014; EUVL L 189, s. 59, 27.6.2014

Laki tuli voimaan 18.1.2017

Lailla eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annetaan täydentävät kansalliset säännökset mainittua menettelyä koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen. Toimivalta turvaamismääräyksen antamiseen keskitetään Helsingin käräjäoikeuteen. Ulosottomies vastaa turvaamismääräyksen täytäntöönpanosta, jos turvaamisen kohteena oleva pankkitili sijaitsee Suomessa. Täytäntöönpanossa tarvittavat asiakirjat voidaan Suomessa toimittaa myös Valtakunnanvoudinvirastolle, joka toimittaa asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Asetuksen mukainen menettely muistuttaa Suomessa mahdollisimman pitkälti oikeudenkäymiskaaren mukaisia turvaamistoimia ja niiden täytäntöönpanoa.

● Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta, laki veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain muuttamisesta, laki veronkantolain muuttamisesta, laki ennakkoperintälain muuttamisesta, laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta, laki korotulon lähdeverosta annetun lain 12 ja 13 §:n muuttamisesta, laki eräiden asuntojen vuokraustoimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden veronhuojennuksesta annetun lain

17 §:n muuttamisesta, laki tonnistoverolain muuttamisesta, laki verontilityslain 3 §:n muuttamisesta, laki rakennusverolain 14 ja 18 §:n muuttamisesta, laki Verohallinnosta annetun lain muuttamisesta, laki tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain 7 §:n muuttamisesta, laki katsastustoiminnan valvontamaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta, laki lentoliikenteen valvontamaksusta annetun lain 11 ja 18 §:n muuttamisesta ja laki perintö- ja lahjaverolain 52 a §:n kumoamisesta (50-60/2017)

HE 237/2016 vp.

VaVM 34/2016

EV 255/2016

Lait tulevat voimaan 1.11.2017. Veronkantolain 28 §:n 4 momentti ja 36 §:n 3 momentti tulevat voimaan 1.2.2017.

Ennakkokannossa maksettavan veron määräämistä ja muuttamista koskevat menettelyt ja määräjät yhdenmukaistetaan. Verohallinto voi määrätä, muuttaa ja poistaa ennakoita verovelvollisen aloitteesta verotuksen päättymiseen saakka. Verohallinnon aloitteesta ennakoita voidaan määrätä ja korottaa verovuoden päättymistä seuraavan toisen kuukauden loppuun saakka sekä alentaa ja poistaa verotuksen päättymiseen saakka. Ennakot luetaan verotuksessa hyväksi sen mukaisena kuin ne on määrätty. Yhteisön ja yhteisetuuden on pääsääntöisesti tehtävä ennakkoa koskeva vaatimus ja annettava tuloveroilmoitus sähköisesti. Myös tilinumero tulee ilmoittaa jatkossa sähköisesti. Tuloverotuksessa laskettavia korkoja koskevat säännökset yhdenmukaistetaan. Ennakkoperinnän ja lopullisen verotuksen vastaavuuden parantamiseksi jäännösverolle lasketaan korkoa verovuoden päättymistä seu-

raavan toisen kuukauden alusta. Huojennettua viivästyskorkoa lasketaan verovuoden päättymistä seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä tai tämän jälkeen erääntyvälle ennakolle, jäännösverolle ja verotuksen muutoksen johdosta maksettavalle verolle. Korke on samansuuruinen kaikille verovelvollisryhmille. Myös veronpalautukselle lasketaan korkoa samasta ajankohdasta. Yhteisöjen jäännösverolle ja veronpalautukselle lasketaan korkoa verovuosi-kohtaisesti myös silloin, kun verovuosi koostuu kahdesta tai useammasta tilikaudesta.

➔ HALLITUKSEN ESITYKSET

● Hallituksen esitys (HE 269/2016 vp) eduskunnalle laiksi liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi liiketoimintakiellosta annettua lakia. Esityksen mukaan lain soveltamisala laajennettaisiin yksityisen elinkeinonharjoittajan kirjanpitolaissa tarkoitettuun ammatitointaintaan. Lisäksi liiketoimintakiellon määräämisen edellytyksiä muutettaisiin siten, että liiketoimintakiellon määräämisen perusteena ei voisi olla lakisäätöisten velvollisuuksien olennainen laiminlyönti, jos laiminlyönti johtuu maksukyvyttömyydestä. Laiminlyöntien olennaisuuden arvioinnissa olisi muun ohella otettava erityisesti huomioon laiminlyönneistä tavoitellun taloudellisen hyödyn määrä. Laissa tarkoitettuille valvontaviranomaiselle lukuun ottamatta konkurssiasiamiestä annettaisiin oikeus pyytää poliisia taikka toimialaansa kuuluvissa kysymyksissä tulliviranomaista tutkimaan edellytykset

määrätä liiketoimintakielto. Oikeus tutkintaa koskevan pyynnön esittämiseen annettaisiin myös konkurssilaissa tarkoitetulle pesänhoitajalle. Tutkinta koskisi tilanteita, joissa liiketoimintakielto voitaisiin määrätä liiketoiminnassa tehdyn lakisääteisten velvollisuuksien olennaisen laiminlyönnin perusteella, mutta joissa ei olisi syyllistytty rikolliseen menettelystä. Esitutkintaviranomaisten ja syyttäjän oikeutta saada tietoja päättyneistä liiketoimintakielloista laajennettaisiin. Esitys sisältää lisäksi tarpeellisina pidetyt ehdotukset rikostorjunnasta Tullissa annetun lain, konkurssilain ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta.

● **Hallituksen esitys (HE 2/2017 vp) eduskunnalle laajakaistarakentamisen tukea haja-asutusalueilla koskevan lainsäädännön muuttamisesta.**

Esityksessä ehdotetaan laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettua lakia muutettavaksi siten, että tuen myöntämistä ei tulevaisuudessa rajattaisi ainoastaan niille alueille, jotka ovat väestötiheydeltään sellaisia, että enintään 5,4 prosenttia asuu yhtä harvaan tai harvemmin asutulla alueella.

➔ KORKEIN OIKEUS

KKO:2017:1

Kiinteistönmuodostamislaki – Halkominen

Halkomisen kohteena oli useasta tilasta muodostuva tilakokonaisuus. Asianosaiset eivät olleet sopineet halkomistavasta. Kysymys siitä, oliko halkominen suoritettava tilushalkomisena vai kokonaisarvohalkomisena.

KML 50 §

KKO:2017:2

Asunto-osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä oli lunastuslauseke, jonka mukaan yhtiön osakkaat ovat oikeutetut lunastamaan osakkeen, jos osake kaupan, vaihdon tai lahjan kautta siirtyy muulle kuin yh-

tiön osakkaalle. Yhtiössä olevan huoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet omistanut A oli myynyt yhden murto-osan osakkeistaan pojalleen B:lle ja toisen murto-osan tämän avopuolisolle C:lle, jotka eivät olleet yhtiön osakkeenomistajia. A:lle oli itselleen jäänyt kolmas murto-osa osakkeista. Yhtiön osakkeenomistaja D oli määräajassa esittänyt lunastusvaatimuksen kaikkien huoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden lunastamiseksi.

Korkein oikeus katsoi, ettei lunastus voinut koskea A:n itselleen jättämää murto-osaa osakkeista eikä yhtiön yhtiöjärjestyksestä voitu tulkita siten, että D:llä olisi ollut oikeutta lunastaa myöskään B:lle ja C:lle myytyjä murto-osuuksia.

AsOYL 2 luku 5 §

KKO:2017:3

Velan vanhentuminen – Korvausvelan vanhentuminen

M Oy vaati W Oy:ltä vahingonkorvausta sillä perusteella, että M Oy:n omistaman kiinteistön valmiiksi neuvoteltu kauppa oli jäänyt toteutumatta, koska W Oy oli oikeudettomasti pitänyt hallussaan kiinteistöön kohdistuvia panttikirjoja. Tämän vuoksi kyseinen kiinteistö oli jouduttu myymään käypää alemmasta hinnasta. M Oy:n W Oy:tä vastaan ajaman täytäntöönpanoriitakanteen johdosta annetulla tuomiolla oli myöhemmin vahvistettu, ettei W Oy:llä ollut panttioikeutta kiinteistöön. M Oy katsoi, että vahingonkorvaussaatavan vanhentumisaika oli alkanut kulua vasta, kun mainittu tuomio oli tullut lainvoimaiseksi.

Korkein oikeus katsoi, että korvausvelan vanhentuminen oli alkanut, kun M Oy oli saanut tiedon väittämästään vahingosta ja sen syntymiseen johtaneesta W Oy:n menettelystä sekä niistä täytäntöönpanoriitakanteen perusteeksi esitetyistä seikoista, joiden vuoksi W Oy:llä ei ollut panttioikeutta kiinteistöön. Vanhentumisajan alkamisen kannalta merkitystä ei ollut sillä, että kysymystä panttioikeuden olemassaolosta ei ollut vielä täytäntöönpanoriidassa ratkaistu.

VanhL 7 § 1 mom 3 kohta

KKO:2017:4

Työsopimus – Lisätyön tarjoamisvelvollisuus – Oppisopimus – Naisten ja miesten välinen tasa-arvo – Syrjintä

A oli työskennellyt osa-aikaisesti, kun työnantaja oli tehnyt oppisopimuksen henkilön kanssa, joka ei ennestään ollut sen palveluksessa. Lisäksi työnantaja oli A:n äitiysvapaan aikana palkannut uuden työntekijän vakituiseseen työsuhteeseen. Molemmat uudet työntekijät olivat toimineet A:n tavoin kodinkonemyyjinä.

Kysymys siitä, oliko oppisopimus koskenut sellaisia työtehtäviä, joita työnantajan olisi tullut tarjota ensisijaisesti A:lle, ja oliko työnantaja myöhemmin syrjinyt A:ta raskauden ja synnytyksen perusteella.

TSL 2 luku 5 §

Tasa-arvoL 8 § 1 momentti 2 kohta

KKO:2017:5

Yksityishenkilön velkajärjestely – Lisäsuoritusten vahvistaminen – Siirtymäsäännös

Velalliselle oli vahvistettu yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukainen maksuohjelma 20.2.2009 ja 19.2.2014 väliselle ajalle. Maksuohjelmassa oli määräys lisäsuoritusvelvollisuudesta. Velkoja vaati käräjäoikeudessa 13.4.2015 vireille tulleella hakemuksella lisäsuoritusten vahvistamista ja maksuvelvollisuuden määräämistä vuosilta 2009–2011 velallisen kohonneiden tulojen perusteella.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, ettei kyseisten vuosien lisäsuoritusvelvollisuutta vahvistettaessa tullut soveltaa 1.1.2015 voimaan tullutta yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 35a §:n 3 momenttia (1123/2014), vaan lisäsuoritusvelvollisuus oli määrättävä aikaisemmin voimassa olleen 35a §:n 3 momentin (1088/2006) perusteella.

VJL 35a § 3 mom

VJL 61a §

L yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta (1123/2014), voimaantulo- ja siirtymäsäännös

KKO:2017:6

Ylimääräinen muutoksenhaku – Tuomion purkaminen rikosasiassa – Salakuljetus – Lääke-rikos

Hovioikeus oli vuonna 2012 antamallaan tuomiolla lukenut A:n syyksi salakuljetuksia ja lääkerikoksia. Rikosten kohteena muiden muassa ollut gammabutyrolaktoni (GBL) oli tekoaikana luokiteltu lääkkeeksi. A vaati tuomion purkamista sillä perusteella, ettei hänen tekojensa kohteina olleita aineita voitu pitää lääkkeinä.

Korkein oikeus katsoi, että vaikka gammabutyrolaktonia ei ratkaisun KKO 2016:35 mukaan voitu pitää lääkkeenä, hovioikeuden tuomio ei perustunut ilmeisesti väärään lain soveltamiseen, koska kysymys aineen lääkeluonteesta oli tuomion antamisen aikaan ollut oikeudellisesti tulkinnanvarainen. Ks. KKO:2016:34 KKO:2016:35

KKO:2017:7

Syyte – Syytesidonnaisuus – Pahoinpitely – Törkeä pahoinpitely – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen – Yhteinen rangaistus – Yhteisen rangaistuksen mittaaminen

Kysymys syytesidonnaisuudesta ja rangaistuksen määräämisestä pahoinpitelyä koskevassa asiassa.

ROL 11 luku 3 §
RL 6 luku 3 §
RL 6 luku 4 §
RL 7 luku 5 § 2 mom
OK 31 luku 8 §

➔ KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallintoasiat

KHO:2016:213

Maankäyttö ja rakentaminen – Ranta-asemakaava – Maanomistaja – Oikeus ranta-asemakaavaehdotuksen laatimiseen – Kunnallisvalitus – Päätöksen muutoksenhakukelpoisuus – Valmistelu

Asiassa oli ratkaistavana teknisen lautakunnan maanomistajan toi-

mesta laadittua ranta-asemakaavan muutosta käsittelevän päätöksen muutoksenhakukelpoisuus. Lautakunta oli päätöksensä sanamuodon mukaan päättänyt olla laittamatta vireille asemakaavan muutosta.

Maanomistajalla on maankäyttö- ja rakennuslain 74 §:n 1 momentin mukaisesti oikeus tuoda ranta-asemakaavaa koskeva kaavaehdotuksensa kunnan hyväksyttäväksi. Mainitussa momentissa tarkoitettu maanomistajan yhteydenpitoa kuntaan koskeva velvollisuus ennen kaavaehdotuksen tuomista hyväksymiskäsittelyyn mahdollistaa sen, että kunta antaa kaavasta huomautuksia ja ehdotuksia jo kaavan laatimisen alkuvaiheessa. Näillä huomautuksilla tai ehdotuksilla ei kuitenkaan voida rajoittaa maanomistajan oikeutta tuoda ranta-asemakaavaehdotuksensa kunnalle hyväksymiskäsittelyyn. Kunta voi päättää maanomistajaa sitovasti vain ranta-asemakaavaa koskevan ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Teknisen lautakunnan päätöksessä oli kyse maankäyttö- ja rakennuslain 74 §:ssä tarkoitettun maanomistajan toimesta laadittavan ranta-asemakaavan sellaisesta käsittelystä, jota oli pidettävä asian valmisteluna. Teknisellä lautakunnalla oli päätöstä tehdessään käytettävissä ranta-asemakaavan muutoksen ja laajennuksen osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä kaavakarttaluonnos. Koska kaavaehdotusta, kaavaehdotukseksi käsiteltävää materiaalia tai kaavaselostusta ei ollut teknisen lautakunnan saatavilla, lautakunnan päätöksessä ei ollut voinut olla kyse maanomistajan ranta-asemakaavaa koskevan ehdotuksen hylkäämisestä. Kaavahankkeen luonne ja vaihe huomioon ottaen teknisen lautakunnan päätöksessä ei ollut voinut olla kyse myöskään asemakaavan muutoksen vireillepääntöä koskevan esityksen käsittelemisestä. Lautakunta ei siten ollut tehnyt kuntalain (365/1995) 91 §:ssä tarkoitettua muutoksenhakukelpoista ratkaisua. Maanomistajalla oli mainitusta ratkaisusta riippumatta oikeus saada laatimansa kaavaehdotus käsiteltäväksi kunnassa.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 63 § 1 momentti ja 74 §

Maankäyttö- ja rakennusasetus 34 § 1 momentti ja 36 § Kuntalaki (365/1995) 91 §

KHO:2016:214

Ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle – Vammaispalvelu – Kunnan järjestämisvelvollisuus – Kotikunta Suomessa – Vakinaista oleskelua lähenevä oleskelu toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa – Henkilökohtainen avustaja toisessa jäsenvaltiossa suoritettavien opintojen ajaksi – Sairausetus – Unionin kansalaisen liikkumisvapaus

Vaikeavammainen A oli hakenut vammaispalvelulaisissa tarkoitettua henkilökohtaista apua kotona toimimiseen Tallinnassa Virossa suoritettavien, kolme vuotta kestävien korkeakouluopintojen ajaksi. A vetosi asiassa muun ohella siihen, että hänen kotikuntanaan säilyi elinolosuhteiden perusteella Espoo huolimatta hänen osan viikkoa kestävästä, opinnoista johtuvasta oleskelustaan Tallinnassa. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavana oli kysymys siitä, oliko Espoon kaupungin myönnettävä A:lle henkilökohtaista apua Viroom.

Korkein hallinto-oikeus päätti esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat SEUT 267 artiklassa tarkoitettujen ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun kaltaista etuutta pidettävä asetuksen N:o 883/2004 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna sairausetuutena?

2. Mikäli vastaus ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on kielteinen, rajoitetaanko SEUT 20 ja 21 artiklassa tarkoitettuja unionin kansalaisten oikeuksia liikkua ja oleskella vapaasti toisen jäsenvaltion alueella tilanteessa, jossa vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun kaltaisen etuuden myöntämisestä ulkomaille ei ole erikseen säädetty ja etuuden myöntämisedellytyksiä tulkitaan niin, että henkilökohtaista apua ei myönnetä toiseen jäsenvaltioon, jossa henkilö suorittaa kolmivuotisia tutkintoon johtavia korkeakouluopintoja?

– Onko asian arvioinnissa annettava merkitystä sille, että henki-

lökohtaisen avun kaltaista etuutta voidaan myöntää Suomessa muuhunkin kuntaan kuin henkilön kotikuntaan esimerkiksi henkilön opiskellessa toisessa Suomen kunnassa?

– Onko asian arvioinnissa unionin oikeuden kannalta annettava merkitystä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleis-sopimuksen 19 artiklasta johtuville oikeuksille?

3. Mikäli unionin tuomioistuin katsoo toiseen ennakkoratkaisukysymykseen antamassaan vastauksessa, että käsillä olevassa asiassa tarkoitettuna kaltainen kansallisen lainsäädännön tulkinta muodostaa vapaan liikkuvuuden rajoituksen, onko tällainen rajoitus kuitenkin oikeutettavissa yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä, jotka liittyvät kunnan velvollisuuteen valvoa henkilökohtaisen avun järjestämistä, kunnan mahdollisuuksiin valita sopivin avun järjestämistapa ja vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun järjestelmän johdonmukaisuuden ja toimivuuden säilyttämiseen?

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (3.4.1987/380) 1 §, 3 §, 8 § 2 momentti, 8c § ja 8d §
Sosiaalihuoltolaki (17.9.1982/710) 13 § 1 momentti 1 kohta ja 14 § 1 momentti

Sopimus Euroopan unionin toiminnasta 10, 20 ja 21 artikla
Euroopan unionin perusoikeuskirja 21 artiklan 1 kohta, 26 artikla ja 45 artikla

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004 1 artiklan 1 alakohta, 3 artikla, 7 artikla, 21 artiklan 1 kohta ja 70 artikla
Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus 19 artikla
Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, asia C-25/95, Otte, EU:C:1996:295

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.3.1998, asia C-160/96, Molenaar, EU:C:1998:84

Unionin tuomioistuimen tuomio 16.9.2015, asia C-433/13, komissio v. Slovakia, EU:C:2015:602

KHO:2016:215

Tavaramerkin rekisteröinti – Rekisteröinnin este – EU-tavara-

merkki – EUIPO:n päätös EU-tavaramerkkien osittaisesta kumoamisesta

Patentti- ja rekisterihallitus oli hylännyt yhtiön 17.12.2009 tekemän tavaramerkin SAVOX rekisteröintiä koskevan hakemuksen luokan 9 tavaroiden osalta, mutta hyväksynyt hakemuksen muutoin. Tavaramerkin rekisteröinnin esteenä luokan 9 tavaroiden osalta oli muun ohella rekisteröitäväksi haetun merkin sekaantumisvaara kahteen EU-tavaramerkkiin.

Korkein hallinto-oikeus oli 11.12.2014 antamallaan välipäätöksellä taltionumero 3919 yhtiön pyynnöstä lykännyt asian käsitte-lyä korkeimmassa hallinto-oikeudessa Sisämarkkinoiden harmonisointivirastossa (Office for harmonization in the Internal Market, OHIM) vireillä olleen sanottuja EU-tavaramerkkejä koskeneen kumoamisprosessin vuoksi.

OHIM:in sijaan tullut Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto (European Union Intellectual Property Office, EUIPO) kumosi lainvoimaisiksi käyneillä päätöksillään 8.6.2016 ja 8.7.2016 EU-tavaramerkit luokan 9 osalta lukuun ottamatta tavaroita "Elektroniset servomootorisäätimet".

Korkein hallinto-oikeus kumosi Patentti- ja rekisterihallituksen ja Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan päätökset ja palautti asian Patentti- ja rekisterihallitukselle tavaramerkin SAVOX rekisteröimiseksi myös tavaraluokan 9 tavaroille Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksessä tarkemmin täsmennettävässä laajuudessa.

Tavaramerkkilaki (10.1.1964/7) 19 § 2 momentti (21.1.2000/56) ja 20 § 1 momentti (22.12.1995/1715)

KHO:2016:216

Yhdenvertaisuuslaki – Syrjintä – Pankkipalvelut – Verkkopalvelut – Ensitunnistaminen – Henkilöllisyyden todentaminen – Ajokortti – Vaihdettu ajokortti – Passi – Vahva sähköinen tunnistaminen – Tunnistusväline – Tunnistuspalvelu

Pankki tunnistuspalvelun tarjoajana ei ollut verkkopalvelutunnuksia haettaessa hyväksynyt ensitunnistamisessa Suomessa asuvan ja suomalaisen henkilötunnuksen

omaavan Venäjän kansalaisen henkilöllisyyden todentamiseen Venäjän viranomaisen myöntämää passia eikä ajokorttia, jonka Suomen poliisiviranomainen oli vaihtanut venäläisestä ajokortista suomalaiseksi. Syrjintälautakunta oli katsonut, ettei pankki ollut menettelyt asiassa yhdenvertaisuuslain vastaisesti. Hallinto-oikeus oli hylännyt A:n valituksen syrjintälautakunnan päätöksestä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että pankilla ei ollut ollut velvollisuutta hyväksyä ensitunnistamisessa muita kuin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (tunnistuslaki) mainitut Euroopan talousalueen valtion, Sveitsin tai San Marinon viranomaisen myöntämät passit tai henkilökortit. Pankki oli voinut tunnistamisperiaatteissaan määritellä ne muut valtiot, joiden viranomaisten myöntämät passit se hyväksyy.

Tunnistuspalvelun tarjoaja voi tunnustuslain mukaan halutessaan käyttää ensitunnistamisessa myös Euroopan talousalueen valtion viranomaisen 1.10.1990 jälkeen myöntämää voimassa olevaa ajokorttia. Tunnistuspalvelun tarjoajalla on tunnustuslain ja sen esitöiden mukaan oikeus niin halutessaan valita ne valtiot, joiden viranomaisten myöntämät ajokortit se katsoo voivansa hyväksyä.

Pankki oli tunnistamisperiaatteissaan hyväksynyt henkilöllisyyden todentamisasiakirjaksi Suomen poliisin 1.10.1990 jälkeen Suomen kansalaiselle myöntämän ajokortin, mutta ei ulkomaista ajokorttia eikä Suomen poliisin ulkomaalaiselle henkilölle vaihtamaa ajokorttia.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että pankki oli voinut tunnistamisperiaatteidensa mukaisesti olla hyväksymättä Suomen poliisiviranomaisen A:lle vaihtamaa ajokorttia henkilöllisyyden todentamisasiakirjaksi.

Pankki ei siten ollut menettelyt yhdenvertaisuuslain vastaisesti, eikä pankin menettelyä ja tunnistusperiaatteita pidetty A:n kannalta myöskään kohtuuttomina, sillä A:lla oli ollut mahdollisuus saada verkkopalvelutunnukset joko hankkimalla tunnustuslain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettu ensitunnistamiseen kelpaava henkilökortti tai vaihtoehtoisesti antamalla po-

liisiin suorittaa ensitunnistaminen mainitun pykälän 4 momentin mukaisesti.

Suomen perustuslaki 6 § 2 momentti
Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) 1 §, 2 § 2 momentti 4 kohta (84/2009), 6 § 1 momentti sekä 2 momentti 1 ja 2 kohta, 11 § 2 momentti, 13 § 1 momentti 2 kohta, 15 § 1 momentti ja 17 §

Laki yhdenvertaisuutta koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (1347/2014) 6 § 1 momentti
Laki vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta (660/2001) 7 c § (22/2004)

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009) 1 §, 2 § 1 ja 2 kohta sekä 4–6 kohta, 14 § 1 ja 4 momentti sekä 17 § 1 ja 4 momentti

Laki luottolaitostoiminnasta (121/2007) 145 § 1–4 momentti
Laki rahanpesun ja terrorismin rajoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (503/2008) 7 § 1 momentti 1 ja 5 kohta sekä 4 momentti

KHO:2016:217

Ulkomaalaisasia – Oleskelulupa – Ammattiurheilu – Jalkapallo – Pelaajasopimus – Toimeentulo

Asiassa oli ratkaistavana oliko Suomen Kakkosessa eli kolmanneksi korkeimmalla sarjatasolla pelaavan jalkapalloseuran kanssa pelaajasopimuksen tehnyttä gambialaista A:ta pidettävä ammattimaisena urheilijana, jolle myönnetään ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella muu oleskelulupa ansiotyötä varten.

Ulkomaisen työvoiman käytön yleisiä edellytyksiä koskevista valtakunnallisista linjauksista annetun valtioneuvoston päätöksen mukaan ammattimaisuutta voidaan osoittaa kahdella seuraavista kriteereistä: koulutus urheiluoppilaitoksessa, urheiluseuran jäsenyys, ammatillista työhistoriaa urheilun alalla tai toimeentulon saaminen urheilun parissa tehdystä työstä. Korkein hallinto-oikeus totesi, että valtioneuvoston päätöksestä ilmeneviä soveltamista ohjaavia kriteerejä käytettäessä on otettava huomioon, että eri kriteerien painoarvo ei välttämättä kaikissa tapauksissa ole sama. Luvan myöntämistä harkittaessa on siten

sovellettava kokonaisharkintaa, jossa otetaan huomioon kaikki asiaan liittyvät olosuhteet. Lähtökohteisesti keskeisin tekijä urheilijan ammattimaisuutta arvioitaessa on se, että hän saa toimeentulonsa urheilemisesta. Pelkästään toimeentulon takaavan palkkion maksaminen ei kuitenkaan ole välttämättä riittävää, jos urheilun ammattimaisen harjoittamisen edellytykset muutoin puuttuvat.

A sai pelaajasopimuksen perusteella riittävän toimeentulon jalkapallon pelaamisesta. Kun hänellä lisäksi oli saadun selvityksen ja hänen työnantajansa arvion perusteella edellytykset pelata ammattilaisena jalkapalloa, korkein hallinto-oikeus katsoi kokonaisuutena arvioiden, että asiassa oli kysymys ulkomaalaislaissa tarkoitettusta ammattimaisen urheilun harjoittamisesta.

Ulkomaalaislaki 71 § ja 77 §:n 1 momentti 2 kohta.

KHO:2016:220

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelu – Turvapaikka – Toissijainen suojelu – Mielivaltaisen väkivallan aste – Aseellinen selkkkaus – Täsmällinen ja ajantasainen maatietous – Jemen

Korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt Suomessa turvapaikkaa hakenelle Jemenin kansalaiselle A:lle valituslupaa. Sen sijaan asiassa tuli Maahanmuuttoviraston valituksesta ratkaista, onko Jemenissä valitseva mielivaltaisen väkivallan aste saavuttanut niin korkean tason, että A sinne palautettuna joutuisi jo pelkästään alueella oleskelun vuoksi ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun todelliseen vaaraan.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että mielivaltaisen väkivallan astetta Jemenissä arvioitaessa oli otettava huomioon maan yleiseen turvallisuustilanteeseen liittyvät kollektiiviset seikat. Oleskeluluvan myöntämistä toissijaisen suojelun perusteella harkittaessa mielivaltaisen väkivallan astetta tuli arvioida nimenomaisesti alueen paikallisväestön olosuhteiden kannalta.

Aseellisen selkkauksen väkivallan aste oli ajantasaisen maatietouden mukaan noussut Jemenissä

viimeisen vuoden aikana. Erityisesti siviilikohteiden pommittaminen oli ollut laajaa ja sattumanvaraista. Korkein hallinto-oikeus totesi, että Jemenin väkivallan aste oli viime kuukausina edelleen noussut sille tasolle, että mielivaltaisen väkivallan oli katsottava aiheuttavan kenelle tahansa alueella oleskelevälle ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentin 3 alakohdassa tarkoitettua vakavaa ja henkilökohtaista vaaraa. Mielivaltaisen väkivallan laajuus ja sattumanvaraisuus huomioon ottaen A:n ei voitu edellyttää turvautuvan maan sisäiseen pakoon.

Suomen perustuslaki 9 § 4 momentti

Euroopan ihmisoikeussopimus 3 artikla

Euroopan unionin perusoikeuskirja 19 artikla

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/95/EU vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenaadittu määritelmädirektiivi) 2 artikla f alakohta ja 15 artikla c alakohta

Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-465/07, Elgafaji, ja C-285/12, Diakité

Ulkomaalaislaki 88 § 1 momentti, 88c §, 88d §, 88e § ja 147 §

KHO:2016:221

Kilpailuasiasia – Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö – Saalistushinnoittelu – Saalistushinnoittelun arviointiperusteet – Muuttuvat kustannukset alittava hinnoittelu – Perusmaidot – Muun toiminnan merkitys – Yhtä tehokas kilpailija – Puolustautumisoikeudet – Oikeus tutustua asiakirja-aineistoon – Menettelyvirhe – Menettelyvirheen korjaaminen oikeudenkäynnin aikana – Seuraamusmaksu – Aiemman seuraamusmaksukäytännön vaikutus – Vahingonkorvauskanteiden vaikutus

seuraamusmaksun määräämiseen

1. Saalistushinnoittelu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV, asian käsittelyn aikaisemmassa vaiheessa nimeltään Kilpailuvirasto) oli selvittänyt perusmaitojen valmistuksen ja tukkumyynnin alalla määräävässä markkina-asemassa olleen osakeyhtiö A:n hinnoittelua. Virasto oli todennut A:n hinnoittelun merkitsevän unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti saalistushinnoitteluna pidettävää määrävän markkina-aseman väärinkäyttöä, kun yhtiön valmistamien perusmaitojen keskimääräiset hinnat olivat alittaneet keskimääräiset muuttuvat kustannukset. Markkinaoikeus arvioi asiaa samalla tavoin ja hylkäsi yhtiön valituksen viraston päätöksestä, jolla yhtiö oli määrätty lopettamaan kielletty kilpailunrajoitus sakon uhalla.

Valituksessaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa A katsoi, että sen hinnoittelua oli arvioitu virheellisesti sekä virastossa että markkinaoikeudessa. Yhtiön mukaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuvia, muuttuvien kustannusten tarkasteluun liittyviä menetelmiä ei tullut käyttää sen hinnoittelun arviointiin. Yhtiön hinnoittelua olisi tullut sen sijaan arvioida vaihtoeh-toiskustannusten perusteella ottaen huomioon mahdollisella vaihtoeh-toisella toimintamallilla saata-vissa olleet tuotot. Mikäli unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuvia kustannusmitta-reita kuitenkin käytettäisiin, toi-minnan kannattavuutta tulisi arvi-oida niin sanotun perusmaitotu-losyksikön tasolla ottaen huomi-oon myös perusmaitojen valmis-tuksen yhteydessä syntyvät ker-matuotteet.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan määrävän markkina-aseman väärinkäyttöä ja määrävässä markkina-asemassa olleen A:n hinnoittelukäytäntöjä arvioitaessa oli otettava huomioon olosuhteet kokonaisuudessaan. Yksi huomioon otettava keskeinen seikka oli se, että perusmaitojen valmistamisessa käytettävää raakamaitoa, samoin kuin siitä perusmaitojen valmistamisen yhteydes-sä eroteltavia osia käytettiin useiden muidenkin, kannattavuudel-

taan vaihtelevien tuotteiden raaka-aineena.

A:n liiketoiminnan kannatta-vuutta samoin kuin raakamaidon käytön kannattavuutta koko liike-toiminnan tasolla voitiin arvioida erilaisia taloudellisia malleja ja las-kentatapoja käyttäen. Liiketoimin-nan kokonaisuuden kannalta arvi-oitaessa tarkastelu kohdistui en-nen kaikkea siihen, minkälaista tuottoa yhdellä raakamaitolitralla oli saatu tai olisi voitu saada ai-kaan ja kattoivatko myytyjen tuot-teiden yhdessä keräämät tuotot raaka-aineen hankkimisesta ja ja-lostamisesta aiheutuneet kustan-nukset. Tällaisella lähestymistä-valla hinnoittelu, joka ei tietyin yksittäisen tuoteryhmän osalta katta-nut siihen kohdistettavissa olevia raaka-aineen kustannuksia, saattoi sinänsä olla liiketoiminnan koko-naisuuden kannalta arvioitavissa kannattavaksi.

Viraston päätös ei kuitenkaan koskenut A:n koko liiketoimintaa eikä kaikkia yhtiön raakamaidosta valmistamia tuotteita, vaan yhtiön menettelyä perusmaitojen valmis-tuksen ja tukkumyynnin markki-noilla. Yhtiön näillä markkinoilla soveltaman hinnoittelun arviointi-perusteiden tuli olla sellaiset, että niiden perusteella voitiin tutkia, saattoivatko hinnoittelukäytännöt syrjäyttää markkinoilta A:n kanssa yhtä tehokkaasti toimivan kilpai-lijan.

Korkein hallinto-oikeus viittasi unionin tuomioistuimen oikeus-käytännössä aikaisemmin vahvis-tettuihin saalistushinnoittelun ar-viointimenetelmiin, joiden mu-kaan muuttuvien kustannusten keskiarvoa alhaisempia hintoja oli lähtökohtaisesti pidettävä osoituk-sena määrävän markkina-aseman väärinkäytöstä, koska määräväs-sä asemassa olevan, tällaisia hinto-ja soveltavan yrityksen taloudelli-sena tarkoituksena ei voinut olla muu kuin kilpailijan syrjäyttäminen. Korkein hallinto-oikeus totesi, että virasto oli näiden menetelmi-en soveltamisen edellyttämällä ta-valla voinut määritellä asian kan-nalta merkityksellisten A:n kus-tannusten luonteen ja kohdistaa ne tarkastelun kohteena olevalle toi-minnalle. Asiassa ei ollut todetta-vissa, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuvat saa-listushinnoittelun arviointimene-telmät olisivat olleet A:n esittämis-

tä syistä soveltumattomia yhtiön menettelyn arviointiin.

Sen seikan, että A oli mahdolli-sesti pystynyt kattamaan merki-tyksellisten markkinoiden ulko-puolisen toimintansa tuotoilla per-usmaitojen kustannukset alitta-vaa hinnoittelua, ei voitu katsoa olevan esteenä mainituilla markki-noilla noudatetun hinnoittelun to-teamiselle saalistushinnoitteluksi. Saalistushinnoittelun toteamista ei estänyt myöskään se, että perus-maitojen kustannukset alittava hinnoittelu oli mahdollisesti ollut A:n liiketoiminnan kokonaisu-uden kannalta sen tarkoituksen-mukaisempana pitämä vaihtoeh-to kuin toiminnan ohjaaminen vaih-toehtoiseen toimintaan.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan A:n perusmai-tojen keskimääräiset hinnat olivat alittaneet keskimääräiset muuttu-vat kustannukset. Yhtiön esittä-män perusteella asiassa ei ollut to-dettavissa, että muuttuvat kustan-nukset alittavasta hinnoittelusta huolimatta yhtiön tarkoituksena olisi ollut muu kuin kilpailijoiden syrjäyttäminen. A oli syyllistynyt määrävän markkina-aseman vää-rinkäyttönä pidettävään saalistus-hinnoitteluun.

2. Puolustautumisoikeudet

A:n mukaan sen puolustautumis-oikeuksia oli loukattu asiaa käsitel-täessä sekä virastossa että markki-naoikeudessa. Yhtiö ei ollut saanut asianmukaisesti käyttöönsä selvi-tyksiä, jotka KKV oli kilpailuasian tutkinnan aikana pyytänyt yhtiön kilpailijoilta erityisesti niiden ker-man tuotantoon perustuvasta ansainnasta. Virasto oli tutkinnan ai-kana antanut selvitykset A:lle sit-ten, että niistä oli peitetty kilpaili-joiden liikesalaisuuksina pidetyt tiedot. Muilta osin virasto oli kiel-täytynyt antamasta selvityksiä A:lle (viraston asiakirjajulkisuutta koskeva päätös).

A oli saanut kilpailuasian markkinaoikeuskäsittelyn aikana kil-pailijoiden edellä mainituista sel-vityksistä eräitä tietoja, jotka siltä oli aiemmin peitetty. Lisäksi yhtiö oli, haettuaan erillisessä oikeuden-käynnissä muutosta viraston asia-kirjajulkisuutta koskevaan päätök-seen ensin hallinto-oikeudessa ja sitten yhtiön valituksen osittain hyväksyneessä korkeimmassa hal-linto-oikeudessa, saanut tällaisia

tietoja yhtiön valituksen kilpailuasiasta ollessa jo korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan kilpailulain 38 §:ssä säädetyn puolustautumisoikeuden toteutumista oli arvioitava muun ohella unionin oikeudesta johtuvien vaatimusten valossa. Arvioinnissa oli kuitenkin otettava huomioon myös se, että tuomessa kilpailunrajoitusten tutkinta, seuraamusten määrääminen ja tuomioistuINVALVONTA perustuivat olennaisesti erilaiseen menettelyyn kuin unionin oikeudessa.

Kilpailuoikeuden täytäntöönpanojärjestelmien ja niihin liittyvien oikeussuojajärjestelmien erojen vuoksi kilpailulain 38 §:n 4 momentin mukaisen menettelyn virheiden tai puutteiden korjaaminen oikeudenkäynnin aikana ei ollut KKV:n käsittelemien kilpailuasioden osalta kansallisesti yhtä rajoitettua kuin komission käsittelemien asioiden osalta unionin tuomioistuinjärjestelmässä. Virheen tai puutteen merkitystä oli arvioitava ottaen huomioon menettely kokonaisuudessaan sekä erityisesti se, miten virhe tai puute oli tosiasiassa vaikuttanut elinkeinonharjoittajan puolustautumisoikeuksien toteutumiseen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että KKV:n menettely oli ollut virheellistä siltä osin kuin A:lle ei ollut ennen kilpailuasian ratkaisemista virastossa annettu kaikkia asianosaisjulkisia ja julkisia osia kilpailijoiden kysymyksessä olevista selvityksistä. Asiassa tuli arvioitavaksi, mikä merkitys virheelisellä menettelyllä oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltäessä A:n valitusta markkinaoikeuden päätöksestä.

A:lla oli ollut markkinaoikeudessa mahdollisuus arvioida siellä saamiensa selvitysten osien merkitystä puolustautumisensa kannalta sekä esittää niistä käsityksensä. Markkinaoikeus oli voinut arvioida mainittujen selvitysten osien ja A:n niiden johdosta esittämien seikkojen merkityksen asian ratkaisemisen kannalta. KKV:n virheellinen menettely oli tältä osin korjattu hyvissä ajoin ennen kuin asiassa oli tehty päätös kilpailulaissa tarkoitetun rangaistusluontoisen hallinnollisen seuraamusmaksun määräämisestä A:lle. Me-

nettely ei ollut heikentänyt yhtiön mahdollisuutta puolustautua.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa A:lla oli ollut vastaavasti mahdollisuus arvioida saamiensa markkinaoikeuden oikeudenkäyntiaineistoon sisällyttömien selvitysten osien merkitystä puolustautumisensa kannalta. Kilpailijoiden selvitykset koskivat A:n olennaisina pitämin osin sellaisia hyödykkeitä, jotka eivät kuuluneet kilpailuasian kannalta merkityksellisiin markkinoihin, eikä mainituilla hyödykkeillä ollut kilpailuasiassa yhtiön esittämää oikeudellista merkitystä. Se, että A oli saanut osan selvityksistä vasta viime vaiheessa korkeimmassa hallinto-oikeudessa, ei ollut heikentänyt yhtiön mahdollisuutta puolustautua.

3. Seuraamusmaksu

Markkinaoikeus oli seuraamukseksi määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä määrännyt A:n maksamaan valtiolle 70 miljoonan euron seuraamusmaksun. Markkinaoikeus oli määrännyt seuraamuksen sen suuruisena kuin KKV oli seuraamusmaksuesityksessään markkinaoikeudelle esittänyt. Valituksessaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa A piti seuraamusmaksua perusteettomana ja liiallisena. Yhtiön mukaan maksu oli suhteettoman suuri verrattuna aiemmin tuomittuihin seuraamusmaksuihin, minkä lisäksi yhtiötä vastaan oli nostettu kilpailunrajoitukseen perustuvia vahingonkorvauskanteita, jotka tuli ottaa huomioon seuraamusta määrättäessä.

Kilpailulain mukaan seuraamusmaksu sai olla enintään 10 prosenttia elinkeinonharjoittajan merkityksellisestä liikevaihdosta, ja vastaava enimmäismäärä oli ollut säädettyinä jo aikaisemmassa laissa. Seuraamusmaksun enimmäismäärää koskevan säännöksen voitiin osaltaan katsoa liittyvän elinkeinonharjoittajan kannalta kohtuuttomien kokonaisseuraamusten välttämiseen. A:lle määrätty 70 miljoonan euron seuraamusmaksu oli noin 3,5 prosenttia A:n kokonaisliikevaihdosta.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että kilpailulaissa ja sitä edeltäneessä kilpailunrajoituslaissa oli nimenomaisesti säädetty kilpailunrajoituksella aiheutetun vahingonkorvaamisvelvollisuudesta. A oli näin ollen voinut osaltaan ar-

vioida ja ennakoita kilpailunrajoituksesta mahdollisesti aiheutuvien seuraamusten ja korvausvelvoitteiden yhteisvaikutusta jo kiellettyyn kilpailunrajoitukseen ryhtyessään. Vahingonkorvausvaatimukset eivät olleet peruste alentaa seuraamusmaksua.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kilpailunrajoituksen syyllistynyt elinkeinonharjoittaja ei voinut perustellusti edellyttää, että sille kilpailunrajoituksesta määrättävä seuraamusmaksu ei voisi olla ankarampi kuin aiemmin muissa asioissa määrätty seuraamusmaksut tai että seuraamusmaksujen taso ei muutoin voisi tulkintakäytännössä kehittyä. A:lle ei ollut voinut muodostua oikeutettua odotusta siitä, että yhtiön menettelyn johdosta sille mahdollisesti määrättävän seuraamusmaksun enimmäismäärä perustuisi kilpailulaissa ja kilpailunrajoituslaissa säädettyjen perusteiden asemesta aiemmissa tapauksissa määrättyihin seuraamusmaksuihin.

Korkein hallinto-oikeus pysytti päätöksestään tarkemmin ilmenevillä perusteilla voimassa A:lle markkinaoikeudessa määrätyn 70 miljoonan euron seuraamusmaksun.

Keskeiset sovelletut määräykset ja säännökset

SEUT 102 artikla
Euroopan unionin perusoikeuskirja 47 artikla 1 kappale
Suomen perustuslaki 21 §
Kilpailulaki 3 §, 4 § 2 momentti, 7 §, 9 § 1 kohta, 12 §, 13 § ja 38 § 4 momentti
Hallintolaki 34 § 1 momentti, 44 § 1 momentti ja 45 § 1 momentti
Hallintolainkäyttölaki 33 § 1 momentti ja 51 § 1 momentti

KHO:2016:223

Ulkomaalaisasia – Muutoksenhaku – Kansainvälinen suojele – Valitusperusteen esittäminen – Valituksen täydentäminen hallinto-oikeudessa – Määräaika – Tutkimatta jättäminen

Suomessa kansainvälistä suojele hakenut A oli valituskirjelmässään hallinto-oikeudelle esittänyt, että Maahanmuuttoviraston päätös on lainvastainen ja että hän toimittaa tarkemmat perustelut valitukselleen myöhemmin. Hallinto-oikeus oli saantitodistusmenettelyä käyt-

täen varannut valittajalle tilaisuuden valituksen täydentämiseen seitsemän päivän kuluessa lähteen tiedoksisaamisesta lukien uhalla, että valitus voidaan jättää tutkimatta, jos sitä ei täydennetä pyydetyllä tavalla. Hallinto-oikeus oli jättänyt valituksen tutkimatta, koska pyydettyä täydennystä ei ollut toimitettu määräajassa eikä myöhemminkään.

Korkein hallinto-oikeus myönsi asiassa valitusluvan ja tutki valituksen.

Korkein hallinto-oikeus totesi aluksi, että hallinto-oikeudelle toimitettu valituskirjelmä ei ollut ollut hallintolainkäyttölain 23 §:n mukainen eikä valituksen täydennytminen ollut ollut asian käsittelyn kannalta tarpeetonta.

Ratkaistavana oli seuraavaksi, oliko hallinto-oikeuden antama määräaika valituksen täydentämistä varten ollut kohtuullinen. Määräajan kohtuullisuutta arvioitaessa otettiin huomioon, että valituksen tekemiseksi oli jo ollut käytävissä ulkomaalaislain mukainen valitusaika. Tähän nähden valituksen täydentämistä koskeva määräaika voi olla hyvinkin lyhyt ilman, että sitä voitaisiin pitää kohtuuttomana. Hallinto-oikeuden menettelyä ei pidetty hallintolainkäyttölain 28 §:ssä asetettujen vaatimusten vastaisena.

Asiassa oli vielä ratkaistava, oliko hallinto-oikeus voinut jättää valituksen tutkimatta. Hallinto-oikeudelle toimitettu valitus ei ollut sisältänyt mitään yksilökohtaisia perusteluja vaatimusten tueksi eikä mitään sellaista, jonka perusteella hallinto-oikeus olisi voinut tutkia valituksen. Hallinto-oikeuden oli tullut jättää valitus tutkimatta.

Hallintolainkäyttölaki 23 § 1–3 momentti, 28 § 1 ja 2 momentti, 51 § 2 momentti ja 55 § 1–3 momentti Hallintolaki 59 § 1 momentti ja 60 § 1 momentti

KHO:2017:1

Kunnallisasia – Hallintosäännön muuttaminen – Hallintojohtajan tehtävät – Esteellisyys – Rikositmoitus

Kittilän kunnanvaltuusto oli muuttanut hallintosääntöä muun ohella siten, että hallintojohtajan tehtäviin ei enää kuulunut kun-

nanhallituksen kokouksessa sihteerinä toimiminen, otto-oikeuden käyttämisestä päättäminen eikä kunnanjohtajan sijaisena tai avoimen viran hoitajana toimiminen.

Hallinto-oikeus oli päätöksessään todennut kunnanhallituksen puheenjohtajan osallistuneen esteellisenä hallintojohtajan tehtävien järjestelyä koskevan asian käsittelyyn kunnan yhteistoiminta-alueissa sillä perusteella, että tämä oli rikostutkinnan kohteena oikeudellisen asiantuntijan esittämään laskuun liittyen ja hänen kotiinsa oli tehty kotietsintä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kunnanhallituksen puheenjohtajaan mahdollisesta rikoksesta syylistymisestä kohdistunut epäily ei sinänsä ole liittynyt hänen menettelyynsä hallintojohtajaa kohtaan eikä esteellisyyden ole väitetty syntyneen siitä, että hallintojohtaja olisi ollut rikosilmoituksen tekijä. Oikeuskirjallisuus ja oikeuskäytäntö huomioon ottaen virkamiehen esteellisyys ei synny pelkästään hänestä tehdyn rikosilmoituksen perusteella.

Rikosilmoitukset olivat liittyneet niihin ristiriitoihin, joita oli syntynyt kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston enemmistön päädyttyä kunnanjohtajan erottamisen kannalle. Virkarikosten oli väitetty tapahtuneen tässä irtisanomismenettelyssä ja sen valmistelussa. Kunnanhallituksen puheenjohtajalla ja hallintojohtajalla oli saattanut olla eri näkemys näistä kunnan hallinnossa erimielisyyksiä aiheuttaneista kysymyksistä ja toimintatavoista asian yhteydessä. Tästä asetelmasta ei sinänsä kuitenkaan seuraa, että kunnanhallituksen puheenjohtaja olisi ollut esteellinen osallistumaan hallintosäännön muuttamista koskevan asian käsittelyyn siltä osin kuin muutokset olivat voineet vaikuttaa hänen kanssaan eri mieltä olleen virkamiehen asemaan. Kun otettiin huomioon valituksen kohteena olevan hallintosäännön muuttamista koskevan päätöksen sisältö, rikostutkinnalla ei voitu katsoa olevan sellaista yhteyttä tähän asiaan, että kunnanhallituksen puheenjohtajan olisi ollut pidettävä esteellisenä osallistumaan asian valmisteluun yhteistoiminta-alueissa siten kuin hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdassa edellytetään.

Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulos kumota kunnanvaltuuston päätös pysytettiin kuitenkin kuulemisvirhettä ja perustelujen puutteellisuutta koskevilla valitusperusteilla.

Laki kunnallisesta viranhaltijasta 23 §
Hallintolaki 27 §, 28 § 1 momentti 7 kohta, 45 §

KHO:2017:2

Kunnallisasia – Tasa-arvo – Kuntaenemmistöinen yhtiö – Osakeyhtiö – Hallituksen jäsenten nimeäminen – Toimiohje

X:n kaupunginhallitus oli 8.4.2013 päättänyt henkilöiden nimeämisestä yhtiöiden hallitukseen useisiin yhtiöihin. Asiassa oli ratkaistava, oliko X:n kaupunginhallitus päättäessään hallituksen jäsenten valintaa koskevista toimiohjeistaan laiminlyönyt noudattaa muun ohella kuntaenemmistöisiä yhtiöitä koskevaa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4 a §:n 2 momentin säännöstä, jonka mukaan säännöksessä tarkoitettussa toimielimessä tuli olla tasapuolisesti sekä naisia että miehiä, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Korkein hallinto-oikeus katsoi toisin kuin hallinto-oikeus, että tasa-arvolain 4 a §:n 2 momentin tasapuolisuussääntö koskee kuntaenemmistöisiä yhtiöitä, vaikka ne eivät käyttäisi julkista valtaa. Siltä osin kuin kyseessä olevat yhtiöt olivat kaupungin kokonaan omistamia tai kaupunki omisti niistä yli puolet kysymys oli tasa-arvolain 4 a §:n 2 momentissa tarkoitetuista kuntaenemmistöisistä yhtiöistä, joiden luottamushenkilöistä koostuvia johto- ja hallintoelimiä mainittu säännös koski. Kuntaenemmistöisen yhtiön hallitus puolestaan oli mainitussa lainkohdassa tarkoitettu toimielin, jonka jäsenten valintaa koskevissa toimiohjeissa vaatimus sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta oli otettava huomioon.

Kaupunginhallitus ei esillä olleessa asiassa ollut noudattanut tasa-arvolain 4 a §:n 2 momentissa tarkoitettua tasapuolisuussääntöä päättäessään luottamusmiesasemassa olleiden henkilöiden nimeämisestä kyseessä olleiden kuntaenemmistöisten yhtiöiden halli-

tuksiin. Kaupunginhallitus ei ollut myöskään esittänyt, että kyseessä olleiden yhtiöiden hallituksen jäseniksi ei olisi ollut saatavissa riittävästi yhtiöiden toimialoihin perehtyneitä henkilöitä niin, että vaatimus sukupuolten tasapuolisesta edustuksesta olisi täyttynyt. Kaupunginhallitus oli näin ollen menettelyt tasa-arvolain 4a §:n 2 momentin vastaisesti. Kaupunginhallituksen päätös oli siten kuntaenemmistöisten yhtiöiden hallitusten jäsenten valintaa koskevien toimiohjeiden osalta lainvastainen.

Siltä osin kuin asiassa oli kysymys sellaisista yhtiöistä, joiden hallitukseen X:n kaupungin oli tullut nimetä vain yksi henkilö, kaupunginhallituksen päätös ei ollut tasa-arvolain 4a §:n 2 momentin vastainen.

Hallinto-oikeuden päätös, jolla A:n valitus oli hylätty, ja X:n kaupunginhallituksen päätökset siltä osin kuin ne koskivat henkilöiden nimeämistä kuntaenemmistöisten yhtiöiden hallitukseen, kumottiin.

Kuntalaki (365/1995) 23 § 2 momentti

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 4a § 2 momentti

KHO:2017:3

Kansalaisuusasia – Kielitaitoedellytyksestä poikkeaminen – Luku- ja kirjoitustaidottomuus – Ristiriitainen selvitys – Suomen kielen opettajan todistus

Iranin kansalainen A oli kansalaisuushakemuksessaan vedonnut luku- ja kirjoitustaidottomuuteen kielitaitoedellytyksestä poikkeamiseksi. Hän oli toimittanut selvityksenä luku- ja kirjoitustaidottomuudestaan suomen kielen opettajansa todistuksen, jonka mukaan häntä oli Suomeen saapuessaan voitu pitää Opetushallituksen (2012) määritelmän mukaisena primaarilukutaidottomana henkilönä. A oli Suomessa opiskellut luku- ja kirjoitustaidottomille maahanmuuttajille tarkoitetuilla kielikursseilla.

Maahanmuuttovirasto ja hallinto-oikeus olivat katsoneet, ettei valittajaa voitu pitää kansalaisuuslain 18b §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla luku- ja kirjoitustaidottomana, koska mainitun suomen kielen opettajan lausun-

not olivat perustuneet hakijan omaan ilmoitukseen luku- ja kirjoitustaidottomuudestaan ja koska hän oli maahantuloasiakirjoissaan ilmoittanut osaavansa lukea ja kirjoittaa sekä käyneensä koulua neljä vuotta.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että kansalaisuuslain 18b §:n 3 momentin säännös luku- ja kirjoitustaidottomuuden osoittamisesta hakijan suomen kielen opettajan todistuksella oli asian selvittämistä koskeva erityissäännös. Kysymystä luku- ja kirjoitustaidottomuudesta ei voitu ratkaista hakijaa opettaneen opettajan todistuksesta poikkeavalla tavalla, ellei todistus perustunut selkeästi virheellisiin tietoihin hakijan osaamisesta, henkilöhistoriasta tai muusta vastaavasta asian arvioinnissa olennaisesta seikasta. Korkein hallinto-oikeus katsoi päätöksestä ilmenevin perustein, ettei maahantuloasiakirjoja voitu pitää luotettavina lähtötietoina A:n luku- ja kirjoitustaitoa arvioitaessa. Maahanmuuttoviraston olisi tämän vuoksi tullut ottaa ratkaisunsa perusteeksi hänen esittämänsä suomen kielen opettajan todistus.

Kansalaisuuslaki (359/2003) 18b § 2 ja 3 momentti sekä 45 §

KHO:2017:6

Ulkomaalaisasia – Oleskelulupa – Toimeentuloedellytys – Hakijan terveydentila – Käännyttäminen – Kohtuuttomuus – Suhteellisuusperiaate

Perheenkokoaja oli koulutettu hoitoalalle ja vakiinnuttanut asemaansa työmarkkinoilla. Hänen tulonsa olivat säännölliset. Asiaa ei ollut ilmennyt, että perhe olisi joutunut turvautumaan toimeentulotukeen tai muuhun vastaavaan toimeentuloa turvaavaan etuuteen. Kun otettiin huomioon, että perheen tulot eivät oleellisesti jääneet oleskelulupa-asioissa yhdenmukaisesti noudatetun Maahanmuuttoviraston ohjeellisen tuloajan alapuolelle, ei ulkomaalaislain 39 §:n 1 momentissa tarkoitettu poikkeaminen muodostunut asiassa merkittäväksi. Kun lisäksi otettiin huomioon hakijana olevan perheenkokoajan puolison psyykkisestä terveydentilasta saatu selvitys ja se seikka, että tämä joutuisi käännetytynä Sambiaan

huolehtimaan yksin lapsista, mikäli perheenkokoaja jäisi Suomeen voimassa olevan oleskelulupansa perusteella, oli haettujen oleskelulupien hylkääminen näissä oloissa suhteellisuusperiaatteen vastaista ja valittajien kannalta kohtuutonta.

Hallinto-oikeuden ja Maahanmuuttoviraston päätökset kumottiin ja asia palautettiin Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi haettujen oleskelulupien myöntämistä varten.

Ulkomaalaislaki 5 §, 6 § 1 momentti, 37 § 1 momentti, 39 § 1 ja 2 momentti, 66a § ja 146 §
Euroopan ihmisoikeussopimus 8 artikla

KHO:2017:7

Vesihuolto – Vesihuoltolaitos – Toiminta-alue – Toiminta-alueen muuttaminen – Toiminta-alueen muuttamisen edellytykset – Kunnan harkintavalta – Vesihuollon tarve

Kaupunginvaltuusto oli vuonna 2011 hyväksynyt vesiosuuskunnalle vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen. Toiminta-alueeseen sisältyi muun ohella Kirppulan alue. Vesiosuuskunta oli tehnyt mainitulle alueelle toiminta-suunnitelman. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 2014 eräiden Kirppulan alueen kiinteistönomistajien esityksestä päättänyt supistaa vesiosuuskunnan toiminta-aluetta poistamalla siitä Kirppulan alueen. Vesiosuuskunta oli vastustanut toiminta-alueen supistamista.

Vesihuoltolaissa ei säädetä perusteista, joilla toiminta-aluetta voidaan muuttaa. Korkein hallinto-oikeus totesi, että kunnan harkintavaltaa toiminta-aluetta muuttaessa rajasivat kuitenkin vesihuoltolain 6, 7 ja 8 §. Toiminta-alueen hyväksymistä koskeva päätös on kiinteistöjen käyttöön ja vesihuollon järjestämisvastuusiin liittyvä hallintopäätös, jonka tietynasteista pysyvyyttä on myös pidettävä tärkeänä. Toiminta-alueen muuttamisen toiminta-aluetta supistamalla tuli perustua muuttuneisiin olosuhteisiin tai muutoin sellaisiin objektiivisiin seikkoihin, joiden vuoksi aiemmin tehdyn toiminta-alueen ulottuvuutta koskevan päätöksen perusteiden voitiin

osoittaa olleen puutteellisia tai virheellisiä.

Asiassa ei ollut selvitystä muun ohella siitä, että Kirppulan alueella olisi tapahtunut tai tapahtumassa toiminta-alueen hyväksymisen jälkeen sellaisia olosuhteiden muutoksia asumisessa, maankäytössä tai muutoinkaan vesihuoltopalveluiden tarpeessa, joiden takia toiminta-alueen supistaminen olisi ollut perusteltua. Asiassa ei ollut esitetty muutamaa selvitystä, joka olisi osoittanut vesiosuuskunnan toiminta-alueen hyväksymistä koskeneen kaupunginvaltuuston päätöksen perusteiden olleen virheellisiä. Tämän vuoksi valtuuston päätös, jolla oli supistettu vesiosuuskunnan toiminta-aluetta poistamalla siitä Kirppulan alue, oli kuntalain (365/1995) 90 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla lainvastainen. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulos, jolla kaupunginvaltuuston päätös oli kumottu, pysytettiin.

Vesihuoltolaki (119/2001) 8 §
Kuntalaki (365/1995) 90 §
Äänestys 3–2

KHO:2017:9

Vammaispalvelu – Henkilökohdainen apu – Omainen – Sunnuntai- ja arkipyhäkorvaukset – Perusteettoman edun palautus – Kohtuullistaminen

X:n kunta oli myöntänyt vaikeavammaiselle A:lle henkilökohtaista apua. Kunnalle oli vuonna 2013 selvinnyt, että A:n yhtenä henkilökohtaisena avustajana oli 1.12.2009 lähtien toiminut A:n muualla asuva tytär. Tytärtä oli pidettävä A:n perheenjäsenenä, johon ei sovelleta työaikalakia. A oli saanut perusteetonta etua kunnan maksettua A:lle korvauksen myös tämän tytarelleen maksamista sunnuntai- ja arkipyhäkorvauksista.

Kunnan vaatimus etuuden takaisinperinnästä voitiin tutkia ja ratkaista hallintoriita-asiana. Mahdollista palauttamisvelvollisuudesta vapauttamista tai korvausvelvollisuuden kohtuullistamista harkittaessa otettiin huomioon hallintolain 6 §:stä ilmenevät hallinnon oikeusperiaatteet.

Sosiaalihuoltolaki 51 § (1134/2002)
Hallintolaki 6 §

KHO:2017:10

Sananvapaus – Kuvaohjelmalaki – Luvan tarve – Täysi-ikäisille suunnattu tilaisuus

Pienkustantamo A Oy oli esittänyt kunniamurhahuijauskirjaa käsittelevän dokumenttielokuvan kirjallisuuskierroksen yhteydessä. Kansallinen Audiovisuaalinen Instituutti (KAVI) oli katsonut, että elokuvalla ei voitu luokittelematta asettaa K18-ikärajaa kuvaohjelmalain nojalla, koska elokuvan sisältö ei ollut yksiselitteisesti vain aikuisille tarkoitettu ja rajoitus loukkasi lasten sananvapautta. KAVI oli ohjeistanut yhtiötä hakemaan kuvaohjelmalain 11 §:n perusteella lupaa esittää elokuva erityisessä tilaisuudessa vaihtoehtona kuvaohjelmalain mukaiselle luokittelulle. Yhtiö oli tämän jälkeen hakenut lupaa ja saanut sen.

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa kysymys siitä, oliko yhtiö tarvinnut hakemansa luvan vai oliko yhtiö voinut esittää elokuvan ilman lupaa asettamalla 18 vuoden ikärajan niihin tilaisuuksiin, joissa elokuvaa kirjallisuuskierroksella esitettiin.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että perustuslain 12 §:n ja kuvaohjelmalain 1 §:n perusteella luvan tarvetta harkittaessa oli otettava huomioon, oliko lupa tarpeen lasten suojelemiseksi. Sananvapauteen kuuluu jokaisen, siis myös alaikäisen, oikeus vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Toisaalta sananvapauteen kuuluu yhtä lailla jokaisen oikeus ilmaista ja julkistaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Korkein hallinto-oikeus katsoi päätöksessään mainitsemilla perusteilla, että yhtiö oli voinut perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla suunnata kirjallisuuskierrokselle kuuluneet tilaisuudet yksinomaan täysi-ikäisille ja estää alaikäisten pääsyn niihin eikä tämän ollut tässä tapauksessa katsottava merkinneen lasten sananvapauden todellista loukkaamista. Tämän vuoksi yhtiön hakema lupa ei ollut tarpeen lasten suojelemiseksi eivätkä kuvaohjelmalain säännökset tulleet sovellettaviksi. KAVI:n ei olisi tullut myöntää haettua lupaa

vaan ilmoittaa yhtiölle luvan tarpeettomuudesta.

Perustuslaki 12 §
Kuvaohjelmalaki 1 §, 11 § ja 16 §:n 2 momentti

KHO:2017:12

Julkinen hankinta – Valitusoikeus – Asianosainen – Oikeudellinen intressi – Alalla toimiva yritys – Valituksen tutkiminen – Tarjouksen antamatta jättämisen merkitys – Tarjouspyyntö muutoksenhaun kohteena

Hankintayksikkö oli pyytänyt 30.8.2012 julkaistulla tarjouspyynnöllä tarjouksia syntypaikkalajitelun yhdyskuntajätteen energiahyötykäytöstä. Hankintaa koskenut hankintapäätös oli tehty 12.10.2012 ja hankintasopimus 12.11.2012.

Alalla toimiva yhtiö A, joka ei ollut osallistunut edellä mainittuun tarjouskilpailuun, valitti 5.12.2012 hankintamenettelystä markkinaoikeuteen. Valituksen mukaan tarjouspyynnön vaatimus lainvoimaisesta ympäristöluvasta oli syrjinyt valituksen tehnyttä yhtiö A:ta ja estänyt sitä osallistumasta tarjouskilpailuun. Markkinaoikeus tutki yhtiö A:n valituksen ja hylkäsi sen.

Yhtiö A valitti markkinaoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen siltä osin kuin markkinaoikeus oli hylännyt yhtiön valituksen ja hankintayksikkö siltä osin kuin sen oikeudenkäyntikuluvaatimus oli hylätty.

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa ensiksi ratkaistava kysymys siitä, oliko yhtiö A:lla katsottava olleen asiassa asianosaisasema, vaikka se ei ollut antanut tarjouskilpailussa tarjousta, ja oliko markkinaoikeuden tullut tutkia yhtiö A:n valitus.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että tarjouskilpailuun osallistumisesta kiinnostuneella toimittajalla on oltava mahdollisuus muutoksenhakuun syrjiväksi katsomastaan tarjouspyynnöstä myös tilanteessa, jossa toimittaja ei ole osallistunut tarjouskilpailuun eikä ole jättänyt tarjousta. Yhtiö A:n olisi muutoksenhakuoikeutensa säilyttääkseen tullut kuitenkin valittaa syrjivänä pitämästään tarjouspyynnön ehdosta jo tarjouspyynnön julkaisemisen jälkeen ja siten

aikaisemmin kuin vasta 5.12.2012 hankintapäätöksen ja hankintasopimuksen tekemisen jälkeen.

Yhtiö A:ta ei ollut pidettävä julkisista hankinnoista annetun lain (348/2007) 85 §:n 1 momentissa tarkoitettuna asianosaisena asiassa. Markkinaoikeuden olisi siten tullut jättää yhtiö A:n valitus tutkimatta. Korkein hallinto-oikeus kumosi ja poisti markkinaoikeuden päätöksen.

KHO:2017:13

Taksilupa – Taksiluvan peruuttaminen – Taksiluvan myynti- ja luovutuskielto – Oikeushenkilölle myönnetty taksilupa – Määräämisvallan siirtyminen

Taksiliikennettä harjoittavan A Oy:n kaikki osakkeet omisti B Oy, jonka osakkeet omisti henkilö C. C oli A Oy:n ja B Oy:n toimitusjohtaja ja hallituksen ainoa varsinainen jäsen ja A Oy:n taksiliikenteestä vastaava henkilö. B Oy oli vuonna 2014 myynyt A Oy:n osakkeet C:lle, joka oli osakekaupan jälkeen edelleen A Oy:n liikenteestä vastaava henkilö. Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei A Oy:tä ollut luovutettu taksiliikennelain 11 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Vaikka A Oy:n määräämisvalta oli muodollisesti siirtynyt B Oy:ltä C:lle, A Oy:n tosiasiallinen määräämisvalta oli ollut sekä ennen osakekauppaa että sen jälkeen C:llä.

Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut hallinto-oikeuden päätöstä, jolla ELY-keskuksen A Oy:n taksiluvan peruuttamista koskeva päätös oli kumottu.

Taksiliikennelaki 11 § 1, 2 ja 3 momentti ja 22 §:n 4 momentti
Vrt KHO:2017:14

KHO:2017:14

Taksilupa – Taksiluvan peruuttaminen – Taksiluvan myynti- ja luovutuskielto – Oikeushenkilölle myönnetty taksilupa – Määräämisvallan siirtyminen

Taksiliikennettä usealla taksiluvalla harjoittavan X Oy:n osakkeet oli ylimääräisessä yhtiökokouksessa jaettu A- ja B-sarjan osakkeisiin siten, että A-sarjan osakkeilla, joita oli 99 kappaletta, oli yksi ääni osaketta kohti ja B-sarjan ainoalla osakkeella oli 100 ääntä. B-sarjan

osakkeella ei ollut oikeutta osinkoon. Saman kuukauden aikana A-sarjan osakkeet oli myyty toiselle taksiliikennettä harjoittavalle Y Oy:lle. B-sarjan osake jäi X Oy:n aiemmalle pääomistajalle C:lle. Osakekaupan jälkeen toinen Y Oy:n omistajista nimitettiin X Oy:n hallituksen puheenjohtajaksi ja toinen X Oy:n hallituksen jäseneksi ja toimitusjohtajaksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että vaikka X Oy:n määräämisvalta oli muodollisesti säilynyt B-sarjan osakkeen omistajalla C:llä, X Oy:n määräämisvalta oli tosiasiallisesti siirretty Y Oy:lle. Kun X Oy ei ollut kuuden kuukauden kuluessa A-sarjan osakkeiden myynnistä hakenut uutta lupaa yhtiön taksiluvulle, ELY-keskuksen oli tullut peruuttaa X Oy:n taksiluvat. ELY-keskuksen valitus hyväksyttiin.

Taksiliikennelaki 11 § 1, 2 ja 3 momentti ja 22 § 4 momentti
Vrt. KHO:2017:13

KHO:2017:15

Tavaraliikenteen harjoittaminen – EY:n liikenteenharjoittaja-asetus – Tavaraliikennelain mukainen lisävaatimus – Verojen ja maksujen laiminlyönti – Luvan peruuttaminen

ELY-keskus oli peruuttanut pysyvästi A Ky:n tavaraliikenneluvat kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain (tavaraliikennelaki) 8 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla A Ky:llä olevien erääntyneiden verovelkojen ja ulosottopeirinnässä olevien velkojen vuoksi. EY:n liikenteenharjoittaja-asetuksen mukaan liikenteenharjoittajan on täytettävä muun ohella asetuksessa säädetyt vakavaraisuusvaatimukset. Asetuksen mukaan jäsenvaltiolla on oikeus asettaa liikenteenharjoittajalle asetuksessa säädettyjen vaatimusten lisäksi muita vaatimuksia, jos ne ovat oikeasuhtaisia ja syrjimättömiä.

Tavaraliikennelain 8 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaista edellytystä siitä, ettei liikenteenharjoittajalla ole maksukykyyn nähden vähäistä suurempia verojen ja muiden lainkohdassa tarkoitettujen maksujen laiminlyöntejä, oli pidettävä liikenteenharjoittaja-asetuksen sallimana oikeasuhtaisena ja syrjimättömänä lisävaatimuksena. ELY-keskus oli voinut perustaa

päätöksensä yksinomaan mainittuun lainkohtaan, eikä sillä seikalla, täyttikö A Ky liikenteenharjoittaja-asetuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaiset vakavaraisuusvaatimukset, ollut asiassa merkitystä.

Maantieliikenteen harjoittajan ammatin harjoittamisen edellytyksiä koskevista yhteisistä säännöistä ja neuvoston direktiivin 96/26/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1071/2009 1 artikla, 3 artikla 1 kohta c alakohta ja 2 kohta, 7 artikla 1 kohta sekä 13 artikla 1 kohta c alakohta ja 3 kohta Laki kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä 8 § 1 momentti 1 ja 4 kohta, 13 § 1 momentti, 20 § 2 momentti 1 kohta sekä 21 a § 1 ja 2 momentti

KHO:2017:16

Tiedoksiantotapa – Tavallinen tiedoksianto – Tiedoksianto saantitodistusta vastaan – Todisteellinen tiedoksianto – Joukkoliikennelupien peruuttaminen – Kehotus laiminlyöntien korjaamiseen – Määräajan asettaminen

ELY-keskus oli pyytänyt joukkoliikennettä harjoittavalta A Oy:ltä selvitystä vero- ja ulosottovelvoista selvityspyynnöllä, joka oli lähetetty yhtiölle tavallisena kirjeenä. Selvityspyynnön mukaan yhtiön oli 30 päivän kuluessa kirjeen tiedoksisaannista annettava ELY-keskusselle kirjallinen selvitys yhtiön vero- ja ulosottovelkatilanteesta. Jos erääntyneitä verovelkoja ja ulosottopeirinnässä olleita velkoja ei ollut hoidettu kuuden kuukauden kuluessa selvityspyynnön tiedoksisaannista, ELY-keskus tuli peruuttamaan yhtiölle myönnetyt luvat. A Oy ei toimittanut ELY-keskusselle vaadittua selvitystä. ELY-keskus peruutti A Oy:n joukkoliikenneluvat.

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa kysymys ensisijaisesti siitä, oliko selvityspyyntö voitu lähettää tavallisena kirjeenä vai olisiko asiassa tullut käyttää todisteellista tiedoksiantotapaa.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että yhtiöllä oli ollut velvollisuus maksaa vero- ja ulosottovelkansa selvityspyynnöstä riippumatta eikä määräajan asettamista luvan haltijalle vero- ja ulosottovelkoja koskevien laiminlyöntien korjaamiseen ollut rinnastettava velvoit-

tavaan päätökseen. ELY-keskus oli voinut harkintavaltansa puitteissa katsoa, että saantitodistuksen käyttäminen ei ollut muutoinkaan tarpeen yhtiön oikeuksien turvaamiseksi. Selvityspyyntö oli voitu lähettää tavallisena kirjeenä.

Hallintolaki 59 § ja 60 § 1 momentti
Joukkoliikennelaki 35 § 2 momentti

KHO:2017:17

Tavaramerkki – Sekaannusvaara – Merkkiyhteys – Keski-vertokuluttaja

Tavaramerkkien ELISA ja ELESA sekä elesa (kuvio) välillä ei ollut merkkien välisestä tavarayhteydestä huolimatta sekaannusvaaraa. Tavaramerkit poikkesivat toisistaan visuaalisesti, foneettisesti ja merkityssisällöltään niin selvästi, ettei asianomainen kohtuullisen tarkkaavainen keskivertokuluttaja olisi olettanut, että tavaramerkeillä markkinoitavat tuotteet olisivat peräisin samalta valmistajalta tai keskenään etuyhteydessä olevilta yrityksiltä.

ELISA-tavaramerkin rekisteröinnille ei näin ollen ollut estettä.

Tavaramerkkilaki 6 § 1 momentti (996/1983) ja 14 § 1 momentti (996/1983) 6 kohta ja 9 kohta (56/2000) sekä 6 § 1 momentti 2 kohta ja 14 § 1 momentti 7 kohta ja 2 momentti

KHO:2017:21

Menetetyn määräajan palauttaminen – Turvapaikka – Oleskelulupa – Valituslupahakemus – Asiamies – Asiamiehen menettely – Valituslupahakemuksen myöhästyminen

Irakilainen turvapaikanhakija haki menetetyn määräajan palauttamista voidakseen tehdä valituslupahakemuksen hallinto-oikeuden kielteisestä turvapaikkapäätöksestä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Asiassa oli ratkaistavana, oliko hänen tässä asiassa esittämänsä asiamiehen laiminlyönti sellainen erityisen painava syy, jota tarkoitettiin hallintolainkäyttölain 61 §:n 2 kohdassa.

Asiamiehen unohdusta tai erehdystä, joka on aiheuttanut valituksen myöhästymisen, ei oikeuskäytännössä ole pidetty riittävänä perusteena menetetyn määräajan palauttamiselle. Pääsääntöisesti vas-

tuu valituksen toimittamisesta valitusviranomaiselle asetetussa määräajassa on puhevallan menettämisen uhalla valittajalla itsellään. Turvapaikanhakijan oikeusturvan kannalta mahdollisuus valittaa hallinto-oikeuteen on olennainen, minkä vuoksi menetetyin määräajan palauttamista asiamiehen virheen vuoksi on arvioitu päätöksissä KHO 2016:205 ja 206 toisin. Vastaavat oikeusturvasyyt eivät sen sijaan puolla menetetyin määräajan palauttamista asiamiehen tai avustajan virheen vuoksi, kun on kyse valituslupahakemuksen tekemisestä.

Tässä tapauksessa hallinto-oikeus oli tutkinut hakijan valituksen. Edellä mainituin perusteiden korkein hallinto-oikeus totesi, että hakija ei ollut hakemuksessaan esittänyt laillista estettä tai muuta erittäin painavaa syytä, jonka perusteella hänelle tulisi palauttaa menetetty määräaika valituslupahakemuksen tekemistä varten.

Hallintolainkäyttölaki 61 § 2 kohta
Vrt. KHO 2016:205 ja 206

KHO:2017:19

Yhdenvertaisuuslaki – Syrjintä – Pankkipalvelut – Verkkopankkitunnukset – Ensitunnistaminen – Henkilöllisyyden todentaminen – Passi – Vahva sähköinen tunnistaminen – Tunnistusväline – Tunnistuspalvelu

Pankki ei ollut verkkopankkitunnuksia haettaessa hyväksynyt Viron viranomaisen myöntämää passia Suomessa asuvan ja suomalaisen henkilötunnuksen omaavan Viron kansalaisen T:n henkilöllisyyden todentamiseen, vaan oli edellyttänyt mainitun Euroopan unionin jäsenvaltion passin lisäksi suomalaisen viranomaisen myöntämän tunnistusasiakirjan esittämistä. Syrjintälautakunta oli päätöksessään katsonut pankin ilman asianmukaista perustetta asettaneen T:n muita vastaavassa asemassa olevia suomalaisen henkilötunnistusasiakirjan haltijoita epäsuotuisampaan asemaan henkilöllisyyden osoittamisessa. Syrjintälautakunta oli kieltänyt pankkia sakon uhalla jatkamasta yhdenvertaisuuslain vastaiseksi katsottua menettelyä. Hallinto-oikeus oli päätöksessään katsonut, että syr-

jintälautakunnan päätöstä ei ollut ollut syytä muuttaa.

Sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain (tunnistuslaki) 17 §:n ja sen esitöiden mukaan tunnistuspalvelun tarjoajan on hyväksyttävä Euroopan talousalueen valtion, Sveitsin tai San Marinon viranomaisen myöntämä passi tai henkilökortti tunnistamisasiakirjaksi, jollei asiassa ole tullut esiin sellaisia seikkoja, joiden vuoksi tunnistusvälineen hakijan henkilöllisyyttä ei voida luotettavasti todentaa.

Viron viranomaisen T:lle myöntämä passi oli Euroopan unionissa hyväksytty matkustusasiakirjaksi ja sen luotettavuus oli henkilöllisyyden tunnistamisessa rinnastettava Suomen viranomaisten myöntämään passiin. Puheena olevassa asiassa pankki ei ollut esittänyt sellaista konkreettista kysymyksessä olevan asian riskiarviointiin liittyvää seikkaa, jonka vuoksi pankilla olisi ollut perusteltu syy epäillä T:n virolaisen passin aitoutta, tai että T:n henkilöllisyyden tunnistamisessa olisi ollut kysymys muusta tunnustuslain 17 §:ssä ja sen esitöissä tarkoitettua tilanteesta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, kuten syrjintälautakunta ja hallinto-oikeus, että pankki oli ilman asianmukaista perustetta asettanut T:n Euroopan unionin yhdenmukaistetut passien myöntämissäänökset huomioon ottaen epäsuotuisampaan asemaan kuin vastaavat Suomen viranomaisen myöntämien passien haltijat.

Suomen perustuslaki 6 § 2 momentti

Laki yhdenvertaisuutta koskevan lainsäädännön voimaansaamisesta (1347/2014) 6 § 1 momentti
Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) 1 §, 2 § 2 momentti 4 kohta (84/2009), 6 § 1 momentti sekä 2 momentti 1 ja 2 kohta, 11 § 2 momentti, 13 § 1 momentti 2 kohta, 15 § 1 momentti ja 17 §

Laki vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta (660/2001) 7c § (22/2004)

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009) 1 §, 2 § 1 ja 2 kohta sekä 4–6 kohta, 14 § 1 ja 4 momentti sekä 17 § 1 ja 4 momentti

Laki luottolaitostoinnasta (121/2007) 134 § 1 momentti (299/2010) ja 2 momentti sekä 145 § (505/2008) Laki rahanpesun ja terrorismin ra-
hoittamisen estämisestä ja selvittä-
misestä (503/2008) 7 § 1 momentti
1 ja 5 kohta sekä 4 momentti
Uhkasakkolaki (1113/1990) 6 § 1 ja
3 momentti

Verotusasiat

KHO:2016:218

Tuloverotus – Työpanososinko – Holdingyhtiö – Suosiva osingon- jako

A oli osakkaana terveydenhuolto-
alan yhtiössä X Oy, joka oli jakanut
A:n työpanososinkoja A:n ja hänen
puolisonsa B:n puoliksi omista-
malle holdingyhtiö Y Oy:lle. Työ-
panosingot oli verotettu A:n an-
siotulona. Y Oy jakoi vain A:lle
osinkona varat, jotka olivat kerty-
neet sille X Oy:n maksamista A:n
työpanososingoista. Asiassa oli ky-
symys sitä, oliko A:n puolisoa B:tä
verotettava puolesta Y Oy:n A:lle
jakamista osingoista suosivaa osin-
gonjakoa koskevien periaatteiden
mukaan.

Korkein hallinto-oikeus katsoi,
että kun A:n Y Oy:ltä saamia osin-
koja oli verotettu työpanososinko-
ja koskevan erityisjärjestelmän
mukaisesti, tähän osingonjakoon
ei voitu verotuksessa samanaikai-
sesti soveltaa suosivaa osingon-
jakoa koskevia periaatteita. Tämän
vuoksi A puolison B:n veronalai-
siin tuloihin ei tullut lukea osaa-
kaan niistä Y Oy:n A:lle jakamista
osingoista, jotka oli verotettu A:n
työpanososinkona. Veronsaajien
oikeudenvilvontayksikön valitus
hylättiin.

Tuloverolaki 33b §

KHO:2016:219

Tuloverotus – Omien osakkeiden hankkiminen – Osakas – Luovu- tusvoitto – Pääomatulo – Työpa- nososinko – Veron kiertäminen – Peitelty osinko – Lääkäriyhtiö

A oli osakkaana lääkärien omista-
massa X Oy:ssä, jossa kullekin
osakkaalle laskettiin tulospiste,
jonka tuottoina olivat muun muas-
sa osakkaan aikaansaama liike-
vaihto ja muut tuotot ja kuluina
muun muassa osakkaan yhtiöltä
saama palkka ja osakkeille makse-

tut osingot sekä osuus X Oy:n yh-
teisistä kuluista. Tulospisteelle las-
kettiin kuukausittain ja vahvisteti-
in vuosittain toimintatulos, joka
muodostui osakkaan pääomansi-
joituksesta yhtiöön ja nostamatto-
mista voittovaroista. X Oy:n yhtiö-
järjestyksen mukaan osakkuus
edellytti työskentelyä yhtiössä.
Työskentelyn päättyessä osakas oli
velvollinen luopumaan osakkuu-
destaan. A:n lopettaessa työsken-
telynsä X Oy:ssä ja X Oy:n hankki-
essa A:n osakkeet A:n saamana
luovutushintana oli A:n tulospis-
teelle kertyneiden jakamattomien
voittovarojen määrä.

Asiassa oli kysymys A:n saaman
luovutushinnan verotuksesta. Kun
otettiin huomioon, että A luovutti
kaikki osakkeensa samanaikaisesti
X Oy:lle yhtiöjärjestyksen mää-
rätysten mukaisesti eikä A:lle suun-
natulla annilla tai muutoinkaan
luovutettu uudestaan X Oy:n osak-
keita, A:n osakkeiden luovutuk-
sesta saamaa voittoa oli verotetta-
va luovutusvoittoja koskevien
säännösten mukaan. Hallinto-
oikeuden päätös, jonka mukaan
luovutushintaa oli A:n yhtiöön tek-
emän pääomansijoituksen ylittä-
vältä osin verotettava peiteltyinä
osinkona, kumottiin A:n valituk-
sesta. Veronsaajien oikeudenvil-
vontayksikön hallinto-oikeuden
päätöksestä tekemä valitus, jonka
mukaan luovutushintaa oli vero-
tettava työpanososinkoa koskevan
säännöksen mukaan ansiotulona,
hylättiin. Verohallinnon A:lle anta-
ma ennakkoratkaisu saatettiin voi-
maan.

Tuloverolaki 32 §, 33b § 3 momen-
ti ja 45 § 1 momentti

Laki verotusmenettelystä 28 §
1 momentti ja 29 § 2 ja 4 momentti

KHO:2016:222

Autovero – Vakainainen asuin- paikka – Ajoneuvon väliaikainen veroton käyttö Suomessa – Hen- kilökohtaiset ja ammatilliset siteet – Viro

A asui väestötietojärjestelmän mu-
kaan vakainaisesti Virossa ja tilapäi-
sesti Suomessa. Hänellä oli Suo-
messa yritys, jonka toimitusjohta-
jana hän toimi. A:lla oli Virossa
omistusasunto, vapaa-ajan asunto
ja alaikäinen lapsi, joka asui osit-
tain A:n luona. Kalenterivuosittain
A:n Suomessa viettämä aika oli

noin 135 päivää ja Virossa viettämä
aika noin 230 päivää.

Korkein hallinto-oikeus katsoi,
että A:lla oli ammatilliset siteet
Suomeen ja henkilökohtaiset si-
teet Virossa. Koska A:lla oli siteitä
kumpaankin maahan, hänen au-
toverolain 33 §:n 1 momentissa
tarkoitettua vakinaista asuinpaik-
kaansa määritettäessä etusija oli
annettava henkilökohtaisille si-
teille. Tämän mukaisesti A:n auto-
verolain 33 §:n 1 momentin mu-
kaisena vakinaisena asuinpaikka-
na oli pidettävä Viroa.

Autoverolaki 1 § (5/2009) 1 mo-
mentti ja 2 momentti, 2 § 1 mo-
mentti ja 2 momentti (971/2012),
4 § (5/2009) 1 momentti, 33 § (413/
1997) 1 momentti ja 2 momentti
(688/2008)

Neuvoston direktiivi 83/182/ETY
yhteisön alueella tiettyjen kulku-
neuvojen väliaikaisessa maahan-
tuonnissa sovellettavista verova-
pautuksista 7 artikla
Euroopan yhteisöjen tuomioistui-
men tuomio asiassa C-262/99
(Louloudakis)

KHO:2017:4

Henkilökohtaisen tulon verotus – Peitelty osinko – Tulon jaksot- taminen – Oikea verovuosi – Yhtiölainaosuus – Yhtiövastike

Vuonna 2006 perustetun asunto-
osakeyhtiön osakkaita olivat A ja
hänen avopuolionsa sekä A:n ko-
koonaan omistama B Oy. B Oy:n
omistamat 2 000 osaketta oikeutti-
vat hallitsemaan kahta liikehuo-
neistoa sekä A:n ja avopuolison
omistamat 2 200 osaketta kolmea
asuinhuoneistoa. Asunto-osake-
yhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan
osakkeenomistajat maksoivat hoi-
to- ja rahoitusvastiketta huoneis-
ton hallintaan oikeuttavien osak-
keiden lukumäärän mukaisessa
suhteessa.

Yhtiöjärjestyksestä oli 18.12.2006
muutettu siten, että toinen B Oy:n
omistamista liikehuoneistoista siir-
tyi osakkaiden omistamien osak-
keiden lukumääriä muuttamatta
vastikkeetta A:n ja avopuolison hal-
lintaan asuinhuoneistona. B Oy:n
osuus yhtiölainasta ja yhtiövastike
pysyivät ennallaan. B Oy maksoi
30.4.2008 jäljellä olevan yhtiölaina-
osuutensa 280612,25 euroa.

Kun B Oy:n hallitsemalle liike-
huoneistolle yhtiöjärjestyksen mu-

kaan tuleva osuus asunto-osa-
keyhtiön lainoista poikkesi siitä,
mikä se olisi ollut pinta-alojen mu-
kaan laskettuna, A:n katsottiin ve-
rovelvollisen vahingoksi 4.7.2012
tehdystä verotuksen oikaisussa
saaneen verovuonna 2008 B Oy:ltä
74 571,04 euron suuruisen peitel-
lyn osingon.

Korkein hallinto-oikeus katsoi,
että A oli edellä mainituissa olo-
suhteissa saanut B Oy:ltä peiteltyä
osinkoa verovuonna 2006 eikä ve-
rovuonna 2008. Koska peiteltyä
osinkoa ei voitu verottaa A:n vero-
vuoden 2008 tulona, A:n vahin-
goksi mainitulta vuodelta tehty ve-
rotuksen oikaisu kumottiin.

Tuloverolaki 110 § 1 ja 2 momentti
Laki verotusmenettelystä 56 §
1 momentti

KHO:2017:5

Elinkeinotulon verotus – Korko- jen vähennyskelpoisuus – Osin- gonjako – Varojenjaosta aiheutunut velkasuhde – Veron kiertäminen

Y:n kuntayhtymä omisti koko säh-
kön tuotantoa harjoittaneen X
Oy:n osakekannan. X Oy oli toimi-
nut niin sanotun Mankala-periaat-
teen mukaisesti, eli se oli myynyt
tuottamansa sähkön osakkaalleen
omakustannushintaan. Kuntalain
2a §:n 1.1.2015 voimaan tulleen
muutoksen myötä X Oy:n yhtiöjär-
jestystä oli muutettu vastaamaan
kuntalain vaatimuksia. Yhtiö oli
1.1.2015 alkaen ryhtynyt itse myy-
mään tuottamaansa sähköä mark-
kinoille. X Oy:n toimintatavan
muutoksen yhteydessä sen pää-
omarakennetta oli tarkoitus muut-
taa niin, että X Oy jakaisi voitonja-
kokelpoiset ja varojenjakokelpoi-
set varansa sidottua osakepää-
omaa lukuun ottamatta osakkaal-
leen Y:n kuntayhtymälle siten, että
jaettu määrä jätettäisiin velaksi,
josta X Oy maksaisi markkinaeh-
toiseksi katsottavaa korkoa.

Verohallinto oli X Oy:lle anta-
massaan ennakkoratkaisussa kat-
sonut, etteivät X Oy:lle kertyvät
korkokulut olleet elinkeinotulon
verottamisesta annetun lain 18 §:n
ja verotusmenettelystä annetun
lain 28 §:n nojalla verotuksessa vä-
hennyskelpoisia. Hallinto-oikeus
oli hylännyt X Oy:n ennakkorat-
kaisusta tekemän valituksen.

Osakeyhtiölle on tunnusomais-
ta liiketoiminnasta kertyneiden
voittovarojen jakaminen osakkail-
le osingonjakona tai muuna varo-
jenjakona. Osakeyhtiön yhtiöko-
kous voi valita, jaetaanko varoja
vai ei. Koska X Oy:lle kertyviä kor-
kokuluja oli siten pidettävä elin-
keinotoiminnasta johtuneen velan
korkoina, korkein hallinto-oikeus
kumosi hallinto-oikeuden päätök-
sen ja Verohallinnon antaman en-
nakkoratkaisun sekä lausui uutena
ennakkoratkaisuna, että X Oy:lle
kertyvät markkinaehtoiset korko-
kannan mukaiset korkokulut ovat
sen verotuksessa vähennyskelpoi-
sia elinkeinotulon verottamisesta
annetun lain 18 §:n 1 momentin
2 kohdan nojalla saman lain
18a §:ssä säädetyn rajoituksin. En-
nakkoratkaisu verovuosille 2014 ja
2015.

Elinkeinotulon verottamisesta an-
netun lain 18 §:n 1 momentin 2 koh-
ta, 18a §:n (983/2012) 1 momentti
ja 2 momentti
Verotusmenettelystä annetun lain
28 §

KHO:2017:8

Elinkeinotulon verotus – Jakau- tuminen – Tappioiden siirtymi- nen – Vastaanottavalle yhteisölle siirtynyt toiminta

Arvopapereita omistanut X Oy oli
jakautunut kokonaisjakautumises-
sa siten, että sen varat ja velat, jotka
kaikki olivat kuuluneet elinkeino-
toiminnan tulolähteeseen, siirret-
tiin B Oy:lle ja A Oy:lle. B Oy oli
vastaanottanut varoista Y AB:n
osakkeet ja A Oy muut arvopape-
rit. X Oy:llä oli ollut vahvistettuja
tappioita, joista osa oli syntynyt
Y AB:n osakkeiden hankinnasta
johtuneista korkomenoista.

Tuloverolain 123 §:n 1 momen-
tin ensimmäisen virkkeen mukaan
yhteisön jakauduttua jakautuvan
yhteisön tappiot siirtyvät vastaan-
ottavalle yhteisölle siltä osin kuin
on ilmeistä, että tappiot ovat syn-
tyneet vastaanottavalle yhteisölle
siirtyneessä toiminnassa. Korkein
hallinto-oikeus katsoi, ettei sään-
nöksessä mainitulla toiminnalla
tarkoitettu yksinomaan elinkeino-
tulon verottamisesta annetussa
laissa määriteltyä liiketoimintako-
konaisuutta. Toiminnalta oli kuit-
tenkin edellytettävä tietynasteista
jatkuvuutta ja pysyvyyttä sekä ero-

tettavuutta jakautuvan yhtiön
muista toiminnoista. Säännöksen
soveltaminen edellytti lisäksi, että
tappioiden kohdistumista siirty-
välle toiminnalle oli pidettävä sel-
vänä.

Korkein hallinto-oikeus totesi
päätöksestään ilmenevillä perus-
teilla, että tuloverolain 123 §:n
1 momentin ensimmäisen virk-
keen soveltamisedellytykset tässä
tapauksessa täyttyivät eikä X Oy:n
elinkeinotoiminnan tulolähteen
tappioita tullut jakaa A Oy:n vaati-
malla tavalla mainitun momentin
toisen virkkeen mukaisesti netto-
varallisuuksien suhteessa. Vero-
vuodet 2009–2011.

Tuloverolaki 28 § ja 123 § 1 mom.

KHO:2017:11

Arvonlisävero – Myynti yhteisön ulkopuolelle – Matkailijamyyn- ti – Vientimyynti – Ostajan asema elinkeinonharjoittajana – Direk- tiivinmukaisuus

A Oy harjoitti päivittäistavaroiden
tukkukauppaa asiakkainaansa pää-
asiassa venäläiset yritykset, joiden
toimeksiannosta A Oy oli tilannut
tavarat suomalaisilta ja muiden
EU-maiden tukkukaupoilta. Tava-
rat noutivat venäläisten ostajien
toimeksiannosta A Oy:n Suomessa
olevasta varastosta niin sanotut
kuriirit, jotka maksoivat tavarat
A Oy:lle yleensä käteisellä ja jotka
veivät tavarat henkilö- tai paketti-
autoillaan Venäjälle. Tulli oli edel-
lyttänyt, että A Oy tekee myyn-
neistä vienti-ilmoitukset, koska
A Oy:n asiakkaiden ostomäärät
osoittivat, että tavaroita vietiin
elinkeinotoiminnan tarkoituksiin
Venäjälle. A Oy:ssä suoritettussa
verotarkastuksessa oli todettu yh-
tiön antaneen sähköiset vienti-
ilmoitukset ja saaneen ainakin
osasta myynneistään Tullin pois-
tumisvahvistetut luovutuspäätök-
set.

Verotarkastuksen johdosta A
Oy:lle maksuunpantiin arvonlisä-
vero mainituista myynneistä, kos-
ka A Oy:n katsottiin myyneen ta-
varat venäläisille yksityishenkilöil-
le ex works -ehdoin, eikä arvon-
lisäverolaissa tällaista myyntiä ol-
lut säädetty verottomaksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi,
että näissä oloissa kysymys ei ollut
arvonlisäverolain 70b §:n 1 mo-
mentissa tarkoitettua matkailija-

myynnistä. Arvonlisäverodirektiivin 146 artiklan 1 kohdan b alakohdasta ei sisällä arvonlisäverolain 70 §:n 1 momentin 3 kohdassa asetettua vaatimusta, jonka mukaan jäsenvaltion alueelle sijoittautumattoman hankkijan noutaessa tavaran yhteisön ulkopuolelle hankkijan tulee olla elinkeinonharjoittaja. Tämän vuoksi myyntien muina kuin elinkeinonharjoittajina pidettävillä kuriireille katsottiin täyttävän verottomuuden edellytykset siltä osin kuin myynneistä oli annettu Tullille vienti-ilmoitukset ja A Oy:llä oli Tullin poistumisvahvistetut luovutuspäätökset. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei muutettu.

Arvonlisäveron maksuunpano tilikaudelta 1.1.–31.12.2012

Arvonlisäverolaki 70 § 1 momentti 3 kohta ja 70b § 1 momentti
Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 146 artikla 1 kohta b alakohdasta ja 147 artikla 1 kohta

KHO:2017:18

Arvonlisävero – Poikkeukset myynnin verollisuudesta – Rahoituspalvelu – Korttimaksuliikkeen hoitaminen

Pankki osti ulkomaiselta yhtiöltä A kauppiaashankinta- eli acquiring-

palveluja seuraavasti: Kun kauppias teki sopimuksen pankin kanssa korttimaksutapahtumien vastaanottamisesta, kauppiaille avattiin tili pankista ja kauppias perustettiin A:n toimesta acquiring-järjestelmään. Kortinhaltijan maksussa ostoksensa maksukortilla maksutapahtuma varmennettiin ennen maksutapahtumaa välittämällä varmennuspyyntö A:n järjestelmien välityksellä Visalle tai MasterCardille, jotka välittävät pyynnön edelleen kortin liikkeellelaskijalle, jonka vastauksen A lähetti kauppiaan maksupäätteen. Myyntiluvan saatuaan maksupäätteen muodosti ostotapahtuman tiedot sisältävän maksusanoman. Kauppias lähetti tehdyt korttitapahtumat päivän päätteeksi A:lle käsiteltäväksi. Maksusanoman perusteella A muodosti kirjaussanoman rahan siirtoa varten ja välitti tapahtumat Visalle tai MasterCardille, jotka tilittävät pankille korttimaksujen arvon. A laski korttitapahtumista kauppiaille kuuluvat tilitykset sekä veloitettavat palvelumaksut ja muodosti tilityksistä ja veloituksista Payment File -tiedoston. Payment File -tiedosto toimitettiin pankin omaan järjestelmään, jossa se sai sen sisältämien tietojen mukaiset tilitys- ja veloitustapahtumat konkretisoitumaan kauppiaan ja pankin välillä auto-

maattisesti ilman pankissa suoritettavia toimenpiteitä. Korttimaksutapahtumissa raha ei kulkenut A:n omien tilien kautta.

A:n suorittaman palvelukokonaisuuden oli katsottava muodostavan sellaisen unionin tuomioistuimen tuomiossa C-2/95, SDC, tarkoitetun erillisen kokonaisuuden, joka täytti arvonlisäverolain 42 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun maksuliikkeen ja arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettujen maksuja ja tilisiirtoja koskevien liiketoimien erityisiä ja olennaisia tehtäviä. Pankin ei ollut suoritettava arvonlisäveroa A:lta ostamistaan palveluista arvonlisäverolain 9 §:ssä säädetyn käännetyt verovelvollisuuden nojalla. Pankin valitus hyväksyttiin.

Arvonlisäveron palautushakemukset tilikausilta 1.1.–31.12.2011 ja 1.1.–31.12.2012.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 41 § ja 42 § 1 momentti 4 kohta
Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 135 artikla 1 kohta d alakohdasta
Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-2/95, Sparekassernes Datacenter (SDC)

Toimitus: Henna Tolvanen
Alma Talent
shop.almatalent.fi
pro.almatalent.fi/#suomenlaki